



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

24. října 2013*

„Povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla — Směrnice 72/166/EHS — Článek 3 odst. 1 — Směrnice 90/232/EHS — Článek 1 — Dopravní nehoda — Usmrcení rodičů nezletilého žalobce — Nárok dítěte na náhradu škody — Nemajetková újma — Odškodnění — Škody kryté povinným pojištěním“

Ve věci C-277/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Augstākās tiesas Senāts (Lotyšsko) ze dne 16. května 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 1. června 2012, v řízení

Vitālijs Drozdovs

proti

Baltikums AAS,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsdkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot a A. Arabadžev (zpravodaj), soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. března 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za V. Drozdovse N. Fridmanem, advokáte,
- za Baltikums AAS G. Radiloveca, advokáte,
- za lotyšskou vládu A. Nikolajeva a I. Kalniņšem, jako zmocněnci,
- za německou vládu F. Wannek a T. Henzem, jako zmocněnci,
- za litevskou vládu R. Janeckaitė a A. Svinkūnaitė, jakož i D. Kriaučiūnasem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi A. Saukou a K.-P. Wojcikem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: lotyština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. července 2013,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10, dále jen „první směrnice“), jakož i čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. 1984, L 8, s. 17; Zvl. vyd. 06/07, s. 3, dále jen „druhá směrnice“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi V. Drozdovsem, zastoupeným V. Balakirevou, a pojišťovnou Baltikums AAS (dále jen „Baltikums“) ve věci povinnosti této společnosti nahradit z titulu občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nemajetkovou újmu, kterou utrpěl V. Drozdovs v důsledku usmrcení svých rodičů, k němuž došlo při dopravní nehodě.

Právní rámec

Unijní právní předpisy

- 3 Článek 1 první směrnice zní následovně:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

2. „poškozeným“ jakákoli osoba, která má právo na náhradu jakékoli věcné škody nebo škody na zdraví způsobené vozidly;

[...]“

- 4 Článek 3 odst. 1 první směrnice stanoví:

„Každý členský stát přijme [...] veškerá nezbytná opatření, aby zajistil, že občanskoprávní odpovědnost z provozu vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jeho území, byla [bude] kryta pojištěním. Rozsah pojištěné odpovědnosti a podmínky pojistného krytí se určí na základě těchto opatření.“

- 5 Článek 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice stanoví:

„1. Pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první] směrnice musí povinně zahrnovat jak věcné škody, tak škody na zdraví.

2. Aniž jsou dotčeny případné vyšší záruky, které mohou členské státy stanovit, vyžaduje každý členský stát, aby pojištění bylo povinné alespoň v případě těchto částek:

— u škody na zdraví 350 000 [eur], je-li pouze jeden poškozený; jestliže je u jedné nehody více než jeden poškozený, násobí se tato částka počtem poškozených,

— při věcné škodě 100 000 [eur] na nehodu bez ohledu na počet poškozených.

Místo uvedených minimálních částek mohou členské státy stanovit minimální částku 500 000 [eur] při škodě na zdraví, kde jde v rámci jedné nehody o víc než jednoho poškozeného, nebo jde-li o škodu na zdraví a o věcnou škodu, minimální celkovou částku 600 000 [eur] na nehodu, ať jsou počet poškozených či povaha škody jakékoli.“

- 6 Článek 1 první pododstavec třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. L 129, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 249, dále jen „třetí směrnice“) stanoví, že „pojištění uvedené v čl. 3 odst. 1 [první směrnice] kryje odpovědnost za škody na zdraví všech osob cestujících ve vozidle, s výjimkou řidiče, vyplývající z provozu vozidla“.

Lotyšská právní úprava

- 7 Článek 15 zákona o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti majitelů motorových vozidel [Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums, *Latvijas Vēstnesis*, 2004, č. 65 (3013)], ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen zákon „OCTA“), nadepsaný „Odpovědnostní limit pojistitele“, stanovil:

„(1) Dojde-li k pojistné události, pojistitel, s nímž vlastník vozidla, který způsobil škodu, uzavřel smlouvu o pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla, anebo kancelář pojistitelů vozidel (pokud má být náhrada škody vyplacena z garančního fondu), nahradí škodu ve výši, která nepřesahuje odpovědnostní limit pojistitele, a to:

- 1) v případě nemajetkové újmy do výše 250 000 lotyšských latů [LVL] za každého poškozeného;
- 2) v případě majetkové újmy do výše 70 000 [LVL] bez ohledu na počet třetích poškozených osob;

(2) Třetí osoby mohou podle obecného práva nárokovat náhradu škod, které nelze nahradit podle tohoto zákona nebo které překročí odpovědnostní limit pojistitele.“

- 8 Článek 19 zákona OCTA, nadepsaný „Újmy způsobené osobám“, zněl následovně:

„(1) Majetková újma způsobená obětí dopravních nehod sestává z:

- 1) nákladů na léčebné výlohy;
- 2) dočasné pracovní neschopnosti;
- 3) trvalé pracovní neschopnosti;
- 4) usmrcení.

(2) Za nemajetkovou újmu se považuje újma související s bolestí a psychickým utrpením v důsledku následujících událostí:

- 1) fyzické trauma poškozeného;
- 2) zmrzačení nebo invalidita poškozeného;
- 3) usmrcení živitele, závislé osoby nebo manžela/manželky;

4) invalidita kategorie č. 1 u živitele, závislé osoby nebo manžela/manželky.

(3) Výši a způsob výpočtu pojistné náhrady materiální a nemateriální újmy způsobených osobám stanoví Rada ministrů.“

9 Článek 23 zákona OCTA, nadepsaný „Újmy spojené s usmrcením oběti“, stanovil:

(1) Nárok na plnění z pojištění náhrady škody v případě usmrcení živitele mají:

1) děti a osvojené děti:

a) do dosažení zletilosti,

[...]“

10 Článek 5 občanského zákoníku (*Civillikums, Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 1993, č. 1), ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „občanský zákoník“) stanovil:

„Při rozhodování sporu na základě práva ekvity či striktně podle práva rozhoduje v souladu s obecnými právními zásadami.“

11 Článek 1635 občanského zákoníku stanovil:

„Každá protiprávní újma, tedy každé protiprávního jednání, zakládá každé osobě poškozené tímto jednáním nárok na náhradu vzniklé škody od původce jednání, pokud za ně odpovídá.“

12 Článek 2347 občanského zákoníku zněl následovně:

„Každý, kdo svým protiprávním jednáním, za které odpovídá, způsobí škodu na zdraví jiné osobě, nahradí této osobě náklady na léčebné výlohy a podle uvážení soudu případný ušlý zisk.“

Každý, kdo vykonává činnost vykazující zvýšenou nebezpečnost pro jeho okolí (doprava, průmyslová výroba, stavební práce, nebezpečné látky atd.), je povinen nahradit škodu plynoucí z této nebezpečnosti, pokud nemůže prokázat, že škoda byla způsobena vyšší mocí, zaviněním poškozeného nebo hrubou nedbalostí. Jestliže majitel, držitel nebo uživatel ztratil bez svého zavinění z důvodu protiprávního jednání jiné osoby moc nad zdrojem nebezpečí, odpovídá za způsobenou škodu tato osoba. Jednal-li protiprávně též držitel (vlastník, držitel, uživatel), může být odpovědnost za škodu způsobenou jak osobou, která používala předmět, který je zdrojem zvýšené nebezpečnosti, tak jeho držitelem, zpochybněna v závislosti na míře zavinění každého z nich.“

13 Článek 22 trestního řádu [*Kriminālprocesa likums, Latvijas Vēstnesis*, 2005, č. 74 (3232)], nadepsaný „Nárok na náhradu způsobené újmy“, stanovil:

„Každá osoba, které byla protiprávním jednáním způsobena škoda včetně nemajetkové újmy, tělesného zranění a škody na majetku, má nárok požadovat a soudně se domáhat náhrady nemajetkové a majetkové újmy.“

- 14 Články 7 a 10 nařízení Rady ministrů č. 331, kterým se stanoví výše a způsob výpočtu pojistných náhrad nemajetkových škod způsobených osobám (Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem) ze dne 17. května 2005 [*Latvijas Vēstnesis*, 2005, č. 80 (3238), dále jen „nařízení“], které provádějí čl. 19 odst. 3 zákona OCTA, stanoví:

„Článek 7

Výše pojistného plnění za bolest a psychické utrpení způsobené usmrcením živitele, závislé osoby nebo manžela/manželky činí 100 [LVL] pro každého žadatele, který je osobou uvedenou v čl. 23 odst. 1 zákona o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škody majitelů motorových vozidel.

[...]

Článek 10

Celková výše plnění z pojištění náhrady škody je omezena na 1 000 [LVL] za každou oběť dopravní nehody, pokud jsou nahrazeny všechny škody uvedené v bodech 3, 6, 7 a 8.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 15 Rodiče V. Drozdovse zahynuli dne 14. února 2006 při dopravní nehodě, k níž došlo v Rize (Lotyšsko). Jelikož se V. Drozdovs narodil dne 25. srpna 1995, byla mu ustanovena poručnice, a to jeho babička V. Balakireva (dále jen „poručnice“).
- 16 Tato dopravní nehoda byla způsobena řidičem vozidla pojištěného společností Baltikums. Viník uvedené nehody, který byl pod vlivem alkoholu, řídil vozidlo ve špatném technickém stavu nepřiměřenou rychlostí a v okamžiku uvedené nehody prováděl nebezpečný předjížděcí manévr, byl rozsudkem trestního soudu odsouzen k trestu odnětí svobody v délce šesti let a zákazu řízení motorových vozidel na dobu pěti let.
- 17 Dne 13. prosince 2006 informovala poručnice společnost Baltikums o nehodě a vyzvala ji, aby jí vyplatila stanovenou náhradu škody včetně nemajetkové újmy, která byla vyčíslena na 200 000 LVL. Pojišťovna Baltikums uhradila dne 29. ledna 2007 na základě článku 7 nařízení částku ve výši 200 LVL jakožto náhradu za psychické utrpení V. Drozdovse a dále částku 4 497,47 LVL z titulu majetkové újmy, která není předmětem sporu.
- 18 Dne 13. září 2007 podala poručnice proti pojišťovně Baltikums žalobu, v níž se domáhala zaplacení náhrady nemajetkové újmy ve výši 200 000 LVL, kterou utrpěl V. Drozdovs. Tato žaloba, která byla odůvodněna skutečností, že smrt rodičů způsobila V. Drozdovsovi psychické strádání z důvodu jeho nízkého věku, byla založena na čl. 15 odst. 1 prvním pododstavci, čl. 19 odst. 2 třetím pododstavci a čl. 39 odst. 1 a 6 zákona OCTA, jakož i čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.
- 19 Vzhledem k tomu, že uvedená žaloba a odvolání podané poručnicí byly zamítnuty zejména na základě článku 7 nařízení Rady ministrů, podala tato u předkládajícího soudu kasační opravný prostředek, v němž požadovala zrušení rozsudku vydaného odvolacím soudem a vrácení věci tomuto soudu k novému posouzení.
- 20 V rámci tohoto kasačního opravného prostředku poručnice zejména tvrdí, že odvolací soud nesprávně aplikoval čl. 15 odst. 1 první pododstavec zákona OCTA, jelikož toto ustanovení musí být vykládáno především v souladu s první a druhou směrnicí. Z této unijní právní úpravy přitom vyplývá, že členský

stát nemůže stanovit limity pro odškodnění, které jsou nižší než minimální částky upravené v článku 1 druhé směrnice. Z toho podle názoru poručenice plyne, že článek 7 nařízení porušuje limity, které pro výši náhrady škod upravuje čl. 15 odst. 1 první pododstavec zákona OCTA a výše uvedené směrnice.

- 21 Předkládající soud uvádí, že článek 1 druhé směrnice upravuje povinnou zaručenou částku pro škody na zdraví a věcné škody, avšak nezmiňuje přímo nemajetkovou újmu způsobenou osobám. Tento soud dále poznamenává, že Soudní dvůr uznal skutečnost, že cílem první a druhé směrnice není harmonizace režimů občanskoprávní odpovědnosti členských států, takže tyto státy si ponechávají volnost při určování režimu použitelného na dopravní nehody. Z toho by bylo podle názoru předkládajícího soudu možné vyvodit, že uvedené směrnice neupravují výši náhrady nemajetkové újmy způsobené osobám.
- 22 Podle předkládajícího soudu lze však také dospět k závěru, že uvedené směrnice brání právním předpisům členských států, které stanoví v případě režimu pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené provozem motorových vozidel maximální stropy. Účelem tohoto pojištění je totiž přinejmenším částečně nahradit obětem dopravních nehod škody, které lze objektivně vyčíslit, a to zejména škody na majetku a škody způsobené osobám, včetně nemajetkové újmy.
- 23 Předkládající soud dále uvádí, že Soudní dvůr judikoval, že uvedené směrnice zakazují, aby byly odmítnuty nebo nepřiměřeně omezeny náhrady škod, které vznikly obětem dopravních nehod, a upraveny maximální částky, které budou nižší než minimální částky zaručené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.
- 24 Předkládající soud rovněž poznamenává, že účinný systém pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu musí mít za cíl uvést do souladu jednotlivé zájmy obětí dopravních nehod, vlastníků motorových vozidel a jejich pojistitelů. Jasně stanovené limity odškodnění podle jeho tvrzení zaručují poškozeným osobám náhrady, které jsou stanovené pro způsobenou škodu, limitují výši pojistného na přiměřené částky a umožňují pojistitelům získání příjmu.
- 25 Předkládající soud upřesňuje, že vnitrostátní zákonodárce omezil náhradu škody krytou povinným pojištěním z titulu občanskoprávní odpovědnosti za škody z dopravních nehod úpravou stropů a pověřil vládu stanovením pravidel týkajících se částek a způsobu výpočtu náhrady nemajetkových škod způsobených osobám, které jsou vypláceny z pojištění. Podle názoru tohoto soudu omezují tato pravidla nepřiměřeně nárok na náhradu škody z uvedeného pojištění, a to zejména tím, že přiznávají „směšnou“ částku 100 LVL stanovenou pro případ psychického strádání způsobeného usmrcením osoby, na níž je dotčená osoba závislá.
- 26 Za těchto okolností se Augstākās tiesas Senāts rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je náhrada nemajetkové újmy zahrnuta do povinného krytí škody na zdraví, která je upravena v článku 3 [první směrnice] a [v čl. 1 odst. 2] [druhé směrnice]?
- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku, je třeba článek 3 [první směrnice] a [čl. 1 odst. 2] [druhé směrnice] vykládat v tom smyslu, že tato ustanovení neumožňují členskému státu omezit maximální výši náhrady nemajetkové (morální) újmy tím, že stanoví podstatně nižší limit pojistného plnění, než je limit stanovený pro odpovědnost pojišťovny upravený ve směrnících a ve vnitrostátním zákoně?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 27 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda mají čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 odst. 2 druhé směrnice vykládány tak, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách.
- 28 Je třeba připomenout, že z preambule první a druhé směrnice vyplývá, že jejich účelem je zajistit volný pohyb jak vozidel, která mají obvyklé stanoviště na území Evropské unie, tak osob, které jimi cestují, a dále zaručit, aby s osobami poškozenými nehodami způsobenými těmito vozidly bylo zacházeno srovnatelným způsobem bez ohledu na to, na kterém místě Unie k nehodě dojde (rozsudek ze dne 23. října 2012, Marques Almeida, C-300/10, bod 26 a citovaná judikatura).
- 29 První směrnice, upřesněná a doplněná druhou a třetí směrnicí, ukládá tedy členským státům povinnost zaručit, aby občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel, která mají obvyklé stanoviště na jejich území, byla kryta pojištěním, a zejména upřesňuje, které typy škod a poškozené třetí osoby má toto pojištění kryt (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 27 a citovaná judikatura).
- 30 Je však třeba připomenout, že se povinnost pojistného krytí občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou třetím osobám provozem motorových vozidel neshoduje s rozsahem jejich odškodnění na základě občanskoprávní odpovědnosti pojištěného. Zatímco prvně uvedená povinnost je vymezena a zaručena unijní právní úpravou, rozsah odškodnění je upraven především vnitrostátním právem (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 28 a citovaná judikatura).
- 31 V této souvislosti již Soudní dvůr judikoval, že z cíle a znění první, druhé i třetí směrnice vyplývá, že neusilují o harmonizaci režimů občanskoprávní odpovědnosti členských států a že za současného stavu unijního práva si mohou členské státy i nadále upravit režim občanskoprávní odpovědnosti použitelný na nehody způsobené provozem motorových vozidel (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 29 a citovaná judikatura).
- 32 Členské státy si proto s ohledem na článek 1 bod 2 první směrnice a za současného stavu unijního práva zachovávají v rámci svých režimů občanskoprávní odpovědnosti v zásadě volnost při určování zejména škod způsobených motorovými vozidly, které musí být nahrazeny, rozsahu náhrady těchto škod, jakož i osob majících nárok na uvedenou náhradu.
- 33 Soudní dvůr však upřesnil, že členské státy musejí své pravomoci v této oblasti vykonávat v souladu s unijním právem a že vnitrostátní předpisy upravující odškodnění za nehody způsobené provozem motorových vozidel nemohou první, druhou a třetí směrnicí zbavit jejich užitečného účinku (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 31 a citovaná judikatura).
- 34 Jak uvedla německá vláda, ustanovení čl. 3 odst. 1 druhá věta první směrnice v případě povinného pojistného krytí škod způsobených motorovými vozidly, které musí být nahrazeny podle vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost, ponechalo na uvážení členských států, aby určily, které škody budou pojištěním kryty a stanovily podmínky povinného pojištění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. března 1996, Ruiz Bernáldez, C-129/94, Recueil, s. I-1829, bod 15).
- 35 Článek 1 druhé směrnice však v oblasti občanskoprávní odpovědnosti zavedl povinné pojistné krytí věcných škod a škod na zdraví až do výše stanovených částek právě z toho důvodu, aby byly sníženy přetrvávající rozdíly mezi právními předpisy členských států ohledně rozsahu povinnosti uzavřít pojištění. Článek 1 třetí směrnice rozšířil tuto povinnost na pojistné krytí škod na zdraví způsobených osobám cestujícím ve vozidle s výjimkou řidiče (výše uvedený rozsudek Ruiz Bernáldez, bod 16).

- 36 Členské státy jsou tedy povinny zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel použitelná podle jejich vnitrostátního práva bude kryta pojištěním v souladu s ustanoveními první, druhé a třetí směrnice (výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 30 a citovaná judikatura).
- 37 Z toho vyplývá, že volnost ponechaná členským státům určit škody kryté pojištěním, jakož i podmínky povinného pojištění, byla omezena druhou a třetí směrnicí v tom ohledu, že se na jejich základě stalo krytí některých škod až do výše stanovených částek povinným. Mezi těmito škodami, jejichž krytí je povinné, figurují, tak jak uvádí čl. 1 odst. 1 druhé směrnice, zejména škody na zdraví.
- 38 Jak uvedl generální advokát v bodech 68 až 73 svého stanoviska a Soud ESVO judikoval v rozsudku ze dne 20. června 2008, *Celina Nguyen v. The Norwegian State* (E-8/07, EFTA Court Report, s. 224, body 26 a 27), je třeba mít s ohledem na jednotlivé jazykové verze článku 1 odst. 1 druhé směrnice a článku 1 prvního pododstavce třetí směrnice, jakož i s ohledem na ochranný cíl výše uvedených tří směrnic za to, že pod pojem „škoda na zdraví“ spadá jakákoli újma, pokud na spor použitelné vnitrostátní právo upravuje nárok na její náhradu z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného, která vychází ze zásahu do osobnostní integrity, což zahrnuje jak fyzické, tak psychické utrpení.
- 39 Podle ustálené judikatury musí být totiž ustanovení unijního práva vykládána a používána jednotně na základě znění vypracovaných ve všech jazycích Unie. V případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (viz zejména rozsudek ze dne 8. prosince 2005, *Jyske Finans, C-280/04, Sb. rozh. s. I-10683, bod 31 a citovaná judikatura*).
- 40 Jelikož jednotlivé jazykové verze článku 1 odst. 1 druhé směrnice používají jak pojem „škoda na zdraví“, tak „osobní újma“, je třeba se opřít o systematiku a účel těchto ustanovení a směrnice. V této souvislosti je nutno uvést, že tyto pojmy doplňují pojem „věcná škoda“, a dále připomenout, že cílem uvedených ustanovení a směrnice je především posílit ochranu obětí. Za těchto podmínek je třeba zvolit široký výklad uvedených pojmů, který je obsažen v bodě 38 tohoto rozsudku.
- 41 Mezi škody, které musejí být nahrazeny v souladu s první, druhou a třetí směrnicí, tedy spadají nemajetkové újmy, jejichž náhrada z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného je upravena vnitrostátním právem použitelným na spor.
- 42 Stran otázky, jaké osoby mohou nárokovat náhradu takové nemajetkové újmy, je třeba poznamenat, že z výkladu čl. 1 bodu 2 ve spojení s čl. 3 odst. 1 první větou první směrnice vyplývá, že ochrana, která musí být zajištěna na základě této směrnice, se vztahuje na každou osobu, která má právo na náhradu škody způsobené motorovým vozidlem na základě vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost.
- 43 Dále je nutno poukázat na to, že jak uvedl generální advokát v bodě 78 stanoviska a v rozporu s tím, co tvrdí německá vláda, třetí směrnice neomezila okruh chráněných osob, ale naopak zavedla povinné krytí škod způsobených určitým osobám považovaným za zvláště zranitelné.
- 44 Kromě toho je třeba poznamenat, že jelikož pojem „škoda“ obsažený v čl. 1 bodě 2 první směrnice není dále definován, nic neumožňuje učinit závěr, ačkoli litevská a lotyšská vláda tvrdí opak, že některé škody, jako jsou nemajetkové újmy, mají být z tohoto pojmu vyloučeny, a to v rozsahu, v němž musejí být nahrazeny podle použitelného vnitrostátního práva upravujícího občanskoprávní odpovědnost.
- 45 Žádná skutečnost z první, druhé a třetí směrnice neumožňuje dospět k závěru, že unijní zákonodárce zamýšlel omezit ochranu zajišťovanou těmito směrnicemi pouze na osoby, které jsou přímo zasaženy škodnou událostí.

- 46 Členské státy mají proto povinnost zaručit, aby náhrada škody, jež má být vyplacena podle jejich vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost z důvodu, že došlo k nemajetkové újmě, která byla způsobena rodinným příslušníkem, kteří jsou osobami blízkými obětí dopravních nehod, byla kryta povinným pojištěním ve výši minimálních částek stanovených v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.
- 47 Tak by tomu mělo být i v projednávaném případě, jelikož podle údajů předkládajícího soudu má osoba v situaci V. Drozdovse na základě lotyšských právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost za škody nárok na náhradu nemajetkové újmy, která vznikla v důsledku usmrcení jeho rodičů.
- 48 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.

Ke druhé otázce

- 49 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda se má čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 odst. 2 druhé směrnice vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátním ustanovením, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla kryje náhradu nemajetkové újmy, která musí být podle vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost nahrazena z důvodu usmrcení blízkých rodinných příslušníků při dopravní nehodě, pouze do výše maximální částky, která je nižší než částky upravené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.
- 50 V bodě 46 tohoto rozsudku bylo konstatováno, že členské státy mají povinnost zaručit, aby náhrada škody, jež musí být vyplacena podle jejich vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost z důvodu, že došlo k nemajetkové újmě, která byla způsobena rodinným příslušníkem, které jsou osobami blízkými obětí dopravních nehod, byla kryta povinným pojištěním ve výši minimálních částek stanovených v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.
- 51 Je třeba rovněž připomenout, že Soudní dvůr již judikoval, že čl. 1 odst. 2 druhé směrnice brání vnitrostátním právním předpisům, které upravují maximální částky pojistného krytí, které jsou nižší než minimální částky zaručené tímto článkem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. září 2000, Mendes Ferreira a Delgado Correia Ferreira, C-348/98, Recueil, s. I-6711, bod 40, a usnesení ze dne 24. července 2003, Messejana Viegas, C-166/02, Recueil, s. I-7871, bod 20).
- 52 Vzhledem k tomu, že společnost Baltikums tvrdí, že vnitrostátní zákonodárce je oprávněn stanovit u specifických kategorií škod maximální částky pojistného krytí, které jsou nižší než minimální částky zaručené uvedeným článkem, je-li zajištěno, že minimálních částek zaručených tímto článkem bude dosaženo u všech škod, je třeba jednak uvést, že čl. 1 odst. 2 druhé směrnice nestanoví ani neumožňuje žádné jiné rozlišování mezi škodami, které jsou kryté pojištěním, než jaké je zavedeno mezi škodami na zdraví a věcnými škodami.
- 53 Je také nutno připomenout, že v bodě 33 tohoto rozsudku bylo uvedeno, že členské státy musejí své pravomoci v této oblasti vykonávat v souladu s unijním právem a že vnitrostátní předpisy upravující odškodnění za nehody způsobené provozem motorových vozidel nemohou výše uvedené tři směrnice zbavit jejich užitečného účinku.

- 54 Kdyby však mohl každý vnitrostátní zákonodárce upravit ve vnitrostátním právu pro každou jednotlivou specifickou kategorii škod maximální částky pojistného krytí, které by byly nižší než minimální částky zaručené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice, byly by uvedené minimální částky, a tudíž i tento článek, zbaveny svého užitečného účinku.
- 55 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru navíc vyplývá, že na rozdíl od okolností věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Marques Almeida, nemá vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení za cíl určení nároku poškozeného na náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného za škodu ani případného rozsahu tohoto nároku, nýbrž je takové povahy, že omezuje povinné pojistné krytí občanskoprávní odpovědnosti pojištěného za škody.
- 56 Poručnice totiž uvedla, což potvrdila na jednání u Soudního dvora i lotyšská vláda, že podle lotyšského práva může občanskoprávní odpovědnost pojištěného zejména za nemateriální újmu, kterou utrpěly osoby z důvodu dopravní nehody, převyšovat částky, které jsou podle sporné vnitrostátní právní úpravy kryty povinným pojištěním.
- 57 Za těchto podmínek je nutno konstatovat, že vnitrostátní právní předpisy, o něž se jedná ve věci v původním řízení, mají dopad na záruku upravenou unijním právem, že občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorových vozidel určená na základě použitelného vnitrostátního práva musí být kryta pojištěním v souladu s první, druhou i třetí směrnicí (viz výše uvedený rozsudek Marques Almeida, bod 38 a citovaná judikatura).
- 58 Z výše uvedeného vyplývá, že na druhou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 první směrnice a čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice musejí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním ustanovením, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla kryje náhradu nemajetkové újmy, která musí být podle vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost nahrazena z důvodu usmrcení rodinných příslušníků, které jsou blízkými osobami, při dopravní nehodě, pouze do výše maximální částky, která je nižší než částky upravené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.

K nákladům řízení

- 59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění a čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.
- 2) Článek 3 odst. 1 směrnice 72/166 a čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice 84/5 musejí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátním ustanovením, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla

kryje náhradu nemajetkové újmy, která musí být podle vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost nahrazena z důvodu usmrcení rodinných příslušníků, které jsou blízkými osobami, při dopravní nehodě, pouze do výše maximální částky, která je nižší než částky upravené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.

Podpisy.